

Rafał Boettner-Łubowski

Artysta sztuk wizualnych, pedagog. Zajmuje się również działalnością z dziedziny teorii, krytyki i promocji sztuki. Tworzy instalacje, obiekty i kompozycje przestrzenne, podejmujące relacje dialogiczne i polemiczne z istniejącymi już dziełami, postawami i poetykami twórczymi. Obecnie pracuje na stanowisku profesora uczelni na Wydziale Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu jako kierownik Pracowni Otwartych Interpretacji Sztuki. Działalność dydaktyczną na Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu prowadzi jako Rafał Łubowski. Teksty, wystawy i autorskie wystąpienia naukowe publikuje pod pseudonimem: Rafał Boettner-Łubowski (więcej szczegółowych informacji na stronie internetowej o adresie: uap.edu.pl/uczelnia/kadra/lubowski-rafal/).

Wystawa Versus

– kuratorski

autokomentarz

Kuratorowanie wystaw sztuki najnowszej może być fascynującym doświadczeniem twórczym, którym zajmować się mogą nie tylko osoby posiadające wykształcenie teoretyczne, lecz również artyści i artystki, sami aktywnie realizujący określone projekty z dziedziny współczesnych sztuk wizualnych. Konstruowanie koncepcji przedsięwzięć ekspozycyjnych oraz urzeczywistnianie ich w praktyce – stanowi z całą pewnością bardzo trudne i złożone zarazem zadanie – i dlatego właśnie może ono stawać się swoistym „wyzwaniem”, także dla niektórych artystów. Osobiście, jako osoba zajmująca się twórczością z dziedziny sztuk wizualnych oraz autor, piszący o pewnych, wybranych zjawiskach sztuki dawnej i współczesnej – jestem takimi „wyzwaniami” ewidentnie zainteresowany. Działalność kuratorska nie stanowi, oczywiście, głównego obszaru moich działań, zajmuję się nią raczej okazjonalnie, niemniej jednak wspomniany zakres aktywności jest dla mnie bardzo cennym źródłem doświadczeń, zarówno natury twórczej, jak i czysto poznawczej.

Jedną z ostatnich wystaw, którą miałem okazję otaczać opieką kuratorską, był pokaz zatytułowany *Versus*, zorganizowany w Miejskim Biurze Wystaw Artystycznych w Lesznie na przełomie lutego i marca 2019 roku. Naczelną ideą wspomnianego przedsięwzięcia była konfrontacja rozmaitych postaw twórczych, ale przede wszystkim „wyważona prezentacja” realizacji studenckich i prac artystów oraz artystek, prowadzących pracownie na Wydziale Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, gdzie sam od wielu lat pracuję. W sumie we wspomnianej wystawie uczestniczyło dwudziestu czterech autorów i autorek, w tym m.in.: prof. Joanna Imielska i dr hab. Sonia Rammer, prowadzące I Pracownię Rysunku WEAiK; prof. Andrzej Leśnik i as. Sebastian Krzywak z I Pracowni Malarstwa tegoż Wydziału; dr hab. Joanna Hofmann-Dietrich i as. Piotr Słomczewski, reprezentujący Pracownię Projektów i Badań Transdyscyplinarnych, oraz dr Magdalena Parnasow-Kujawa

i dr Marc Tobias Winterhagen z Pracowni Projektów i Działań Twórczych. Z grona zaproszonych do udziału w projekcie studentów i studentek poziomem zaprezentowanych prac zauważalnie wyróżniali się: Oliwia Szeptowska, Magdalena Bielawska, Barbara Melnyk, Monika Byszewska, Katarzyna Maćkiewicz i Aleksander Radziszewski. Wystawa w sensie doboru artefaktów była zatem „otwarta pokoleniowo” oraz, co ważne, zróżnicowana pod względem ekspozycyjnej obecności rozmaitych mediów i dyscyplin współczesnych sztuk wizualnych. Pojawiły się na niej zarówno

Widok ogólny fragmentu ekspozycji wystawy *Versus*, fot. A. Radziszewski

prace z dziedziny malarstwa, grafiki cyfrowej i niekonwencjonalnie pojmowanego rysunku, jak i nietypowych aranżacji przestrzennych, obiektu artystycznego, realizacji intermedialnych czy „eksperymentalnego” filmu artystycznego. Zróżnicowanie medialne połączone było w tym przypadku także z pluralizmem przekazywanych przez zaprezentowane dzieła treści – co również zauważalnie wpływało na otwartość interpretacyjną całości zaproponowanej wystawy, której ogromnym atutem była odpowiednia, wyważona aranżacja. Interesujące pod względem architektonicznym, dwa pomieszczenia leszczyńskiej Galerii – dawały w tym względzie duże możliwości. W poszukiwaniu adekwatnego porządku przestrzennego wystawy *Versus* aktywnie pomagali mi asystent Piotr Słomczewski i student Aleksander Radziszewski. Poszukiwanie to było tak naprawdę dyskretnie kierowanym przeze mnie, wspólnym „zastanawianiem się” nad odpowied-

nim usytuowaniem danych realizacji w potencjalnie najlepszych dla nich miejscach zastanej przestrzeni ekspozycyjnej.

Zaproponowana aranżacja opierała się na harmonijnym, pod względem strukturalnym, zestawianiu poszczególnych elementów (uwzględniającym zależności ich proporcji, koloru i akcentów materii), lecz nie miała ona „formalistycznego” charakteru, bardzo istotne bowiem w jej przypadku było również takie konfrontowanie poszczególnych dzieł, żeby wchodziły one ze sobą w zasadne pod względem znaczeń relacje dialogiczne i polemiczne. Poza tym, pomimo uzyskania wizualnych przejawów niekonwencjonalnie pojmowanej harmonii, wykreowany układ artefaktów nie spełniał rygorystycznie zasad tradycyjnie określanych ekspozycji. Niektóre z jego części prezentowane były w zdecydowanie niekonwencjonalny sposób, np. bardzo nisko, w strefie posadzki zaanektowanych sal wystawowych. Inne zostały osadzone – w wydawałoby się „niezobowiązujący” sposób – w strukturze architektonicznej galeryjnych pomieszczeń. I tak np. realizacja Sonii Rammer pt. *N49.231111 E20.018056* – poświęcona prawdziwym i hipotetycznym wypadkom tatrzańskim, składająca się

Sonia Rammer, *N49.231111 E20.018056*, grafiki cyfrowe (wydruki na papierze) / teksty na kalkach technicznych, 2019, fot. R. Boettner-Łubowski

z niekonwencjonalnego zbioru grafik cyfrowych i tekstów wydrukowanych na kalkach technicznych – została zaprezentowana poprzez zawieszenie jej poszczególnych części na czarnym sznurku, odpowiednio rozciągniętym

w jednej z „nisz” architektonicznych większej z sal leszczyńskiego MBWA. Co oczywiste, wspomniane powyżej niekonwencjonalne zabiegi ekspozycyjne zostały skonfrontowane z bardziej „klasycznymi” rozwiązaniami aranżacyjnymi. Całość ekspozycji była jednak spójna i dopracowana oraz, jak miemam, bardzo atrakcyjna wizualnie dla potencjalnych odbiorców, także poprzez brak przeładowania i wyraźne akcentowanie przestrzennej lekkości i klarowności zaprezentowanych układów wizualnych.

Oliwia Szepietowska, *Hommage aux Surréalistes. Moi-même*, film, 2018, fot. R. Boettner-Łubowski

Jak wspomniałem wcześniej, szczególnie cenne wydawały się na wystawie *Versus* zależności polemiczne i dialogiczne, jakie pojawiały się pomiędzy poszczególnymi jej eksponatami. Co ciekawe, nie dotyczyły one tylko i wyłącznie szeroko pojmowanej dziedziny wizualnej, ale także dźwiękowej. I tak np. praca filmowa Oliwii Szepietowskiej pt. *Hommage aux Surréalistes. Moi-même*, inspirowana twórczością Claude Cahun i posiadająca zarazem oryginalną, osobiście skomponowaną przez autorkę, *quasi-oniryczną* warstwę muzyczną – wchodziła w zaskakującą relację kontekstualną z realizacją wideo Marca Tobiasa Winterhagena pt. *Dance*, w której można było usłyszeć głos małego dziecka, powtarzającego wielokrotnie słowa, wiążące się ze sferą prywatno-rodzinnej, codziennej rzeczywistości. Wspomniane filmy emitowane były w dwóch osobnych pomieszczeniach galeryjnych, jednak ich akcenty dźwiękowe były symul-

tanicznie obecne w każdym punkcie przestrzeni ekspozycyjnej Galerii MBWA, nie zagłuszając się wzajemnie, lecz raczej tworząc dyskretny, zapraszający do refleksji rodzaj artystycznego dwugłosu. Równie ciekawe relacje pojawiały się pomiędzy innymi zaprezentowanymi na wystawie *Versus* pracami. Bezpośrednia wizualna koegzystencja abstrakcyjnego obrazu Sebastiana Krzywaka, aluzyjnie kojarzącego się z pianą morską lub nietypowym zjawiskiem atmosferycznym na niebie, z pracami Aleksandra Radziszewskiego, wykonanymi w oparciu o wykorzystanie reprodukcji wybranych dzieł Caspara Davida Friedricha – wskazywała na różne możliwości współczesnej „artystycznej obecności” pierwiastków powiązanych z medium malarstwa. Z kolei znakomita praca Piotra Słomczewskiego z serii *Pamięć wody*, eksponująca w niewielkich, zamkniętych, szklanych minipojemnikach fotografie nadrzecznych pejzaży, zanurzonych w wodzie; realizacja otwarta na różnorodne interakcje znaczeń – intrygująco podkreślała autonomiczny, formalny porządek malarski abstrakcyjnego obrazu Andrzeja Leśnika, pokazanego na wystawie w jej bezpośrednim sąsiedztwie. Poza tym wchodziła ona w wieloznaczne relacje z innymi pracami zaprezentowanymi w Galerii, np. z zaskakującym multimedialnym obiektem Barbary Melnyk pt. *Wieloryb w słoiku*, czy też z filmem Moniki Byszewskiej zatytułowanym *Hommage à la nature*.

Barbara Melnyk, *Wieloryb w słoiku*, kameralny obiekt wideo (awers/rewers), 2018, fot. Archiwum Pracowni Projektów i Działań Transdyscyplinarnych UAP

Piotr Słowczewski, z serii *Pamięć wody*, fotografia, szkło, metal, 2013-2018, fot. Archiwum Autora

Istotnym akcentem pokazu *Versus* był również sporych rozmiarów, niezwykle świetlisty, abstrakcyjny obraz Joanny Imielskiej pt. *Tęczowy IV*, kojarzący się z „wizerunkiem” jakiejś fascynującej i niepokojącej zarazem pozaziemskiej struktury technologicznej lub związanego z nią zjawiska luminescencyjnego. Kompozycja ta nabierała z całą pewnością dodatkowych kontekstualnych znaczeń poprzez zestawienie jej z unikatową, „purystyczną” książką artystyczną pt. *Nie-zmiennosc* autorstwa Magdaleny Bielawskiej (*notabene* studentki prof. Imielskiej) – książki, która zawierała syntetyczne, niemalże „techniczne” rysunki koryta Warty, wykonane przez autorkę na podstawie wybranych map Poznania z lat 1785-2018; jak również z wideoanimacją 3D Joanny Hoffmann-Dietrich, zatytułowaną *Memory 6.0*, inspirowaną, jak deklaruje sama artystka: „śladami cząstek elementarnych, pochodzących z promieniowania kosmicznego, które nieustannie docierają do nas, niosąc informacje z odległych zakątków wszechświata”¹.

Wystawa *Versus* generować mogła wiele znaczeń, przekazów czy też rozmaitych w charakterze bodźców, zarówno natury emocyjnej, jak i intelektualnej. Było to możliwe dzięki odpowiedniemu doborowi pokazanych na niej artefaktów oraz adekwatnemu ich skonfrontowaniu w ramach takiej, a nie innej inwencji aranżacyjno-kuratorskiej. Omawiana ekspozycja posiadała również znaczący potencjał edukacyjny, przez co pozwalała na konstruowanie rozmaitych „opowieści” o doświadczeniach sztuki współczesnej. W pełni potwierdził to warsztat dla młodzieży licealnej, przeprowadzony 26 lutego 2019 roku przez dr Magdalenę Parnasow-Kujawę. Warsztat ten dotyczył zmiany istoty i funkcji codziennych przedmiotów oraz konfrontacji wynikających ze wspomnianych działań

» 1 Wypowiedź Joanny Hoffmann-Dietrich zacytowana z materiałów przygotowanych przez Artystkę na potrzeby realizacji wystawy *Versus* w MBWA w Lesznie; Archiwum R. Boettnera-Łubowskiego.

wniosków z przykładami określonych postaw i strategii artystycznych, także tych zaprezentowanych na samej wystawie. Należy zauważyć, że różnorodność medialna oraz tematyczne bogactwo poszczególnych, zaproponowanych na pokazie *Versus* wypowiedzi twórczych – korespondowały z pluralizmem i szerokim spektrum możliwości, jakie mają do wyboru współcześni artyści i artystki. Wystawa ta nie stanowiła „kuratorskiej ilustracji” do arbitralnie postawionej teoretycznej tezy czy problemu, lecz wpisywała się raczej w strategię ukazania pewnego wybranego fragmentu aktualnej „rzeczywistości artystycznej”, przy jednoczesnym zachowaniu wieloznaczności i różnorodności zaprezentowanych dzieł, bez instrumen-

Widok części ekspozycji wystawy *Versus*, po lewej stronie – praca Joanny Hofmann-Dietrich pt. *Memory 6.0*, muzyka: André Bartetzki, (2018); po prawej stronie, na czarnym ekspozytorze, u góry – film Marca Tobiasa Winterhagena pt. *Dance* (2018), u dołu – realizacja Magdaleny Stachowiak pt. *Gołąb* (2018);
 fot. Archiwum Galerii Miejskiego Biura Wystaw Artystycznych w Lesznie

talnego ich traktowania na potrzeby udowadniania określonych ideowo-filozoficznych przekonań bądź racji. Obecnie tego typu wystawy są, moim zdaniem, bardzo potrzebne, tym bardziej, jeśli ukazują wartościowe i interesujące zarazem poszukiwania najmłodszego pokolenia twórców. Co więcej, mogą one nieść ze sobą ciekawe treści oraz zapraszać odbiorców do rozmaitych cennych przemyśleń i refleksji, także tych, które podważają ugruntowane w naszej powszechnej świadomości stereotypy i „klisze poznawcze”. Można zaryzykować stwierdzenie, że leszczyńska ekspozycja

stanowiła formę specyficznej „instalacji”, harmonijnie zorganizowanej pod względem strukturalnym (także dzięki wykorzystaniu doświadczeń artystycznych związanych z „pracą z przestrzenią i w przestrzeni” jej kuratora), lecz jednocześnie emitującej wieloznaczne treści i sensy, m.in. te dotyczące problemów i zagadnień samej sztuki, rozpatrywanych jednak w duchu tolerancji oraz szacunku dla rozmaitych i odmiennych zarazem postaw i działań twórczych. Co ciekawe, poszczególne, zaprezentowane

Widok części ekspozycji wystawy *Versus*, po lewej stronie fragment pracy Rafała Boettnera-Łubowskiego pt. *Contra Korbo & Moore* (2018) oraz po prawej stronie fragment pracy Sonii Rammer pt. *N49.231111 E20.018056* (2019);
 fot. Archiwum Galerii Miejskiego Biura Wystaw Artystycznych w Lesznie

na pokazie dzieła mogły być w tym przypadku traktowane jako swoiste wizualne, a nawet dźwiękowe „cytaty”, konfrontowane ze sobą w „kontekstualnie nową wypowiedź artystyczną”. Sytuacja taka skłaniać może do wysnucia wniosku, że osoba, otaczająca kompleksową opieką kuratorską w wymiarze koncepcyjnym, aranżacyjnym i realizacyjnym określone wystawy sztuki współczesnej, może wkraczać na obszary działalności twórczej czy wręcz paraartystycznej, a jeśli posiada wysokiej próby kompetencje dotyczące szeroko pojmowanej kultury wizualnej i intelektualnej – może osiągać we wspomnianej dziedzinie sporo satysfakcji i godnych uwagi efektów podejmowanych przez siebie działań. Być może dlatego właśnie dla pewnego grona artystów i artystek „wyzwania” kuratorskie mogą wydawać się dziś tak fascynujące i warte szczególnego trudu i zaangażo-

wania. Osobiście – w pełni podzielam tę fascynację i mam nadzieję, że będzie mi dane w przyszłości realizować kolejne związane z nią zadania i projekty twórcze. ●

* * *

Versus. Wystawa prac Pedagogów i realizacji studenckich wybranych Pracowni Katedry Interdyscyplinarnej Wydziału Edukacji Artystycznej i Kuratorstwa Uniwersytetu Artystycznego w Poznaniu, Galeria Miejskiego Biura Wystaw Artystycznych w Lesznie, kurator: Rafał Boettner-Łubowski, uczestnicy/uczestniczki wystawy: Magdalena Bielawska, Rafał Boettner-Łubowski, Monika Byszewska, Magda Chołuj, Karina Grzemska-Czekalska, Joanna Hoffmann-Dietrich, Joanna Imielska, Agnieszka Klarzak, Anna Krupa, Sebastian Krzywak, Ada Kusiak, Andrzej Leśnik, Katarzyna Maćkiewicz, Barbara Melnyk, Magdalena Parnasow-Kujawa, Aleksander Radziszewski, Sonia Rammer, Piotr Słomczewski, Magdalena Stachowiak, Oliwia Szepietowska, Martyna Szkudlarek, Michalina Targosz, Aleksandra Walczak, Marc Tobias Winterhagen, czas trwania wystawy: 15.02.-9.03.2019.

Rafał Łubowski

📄 <https://orcid.org/0000-0001-5396-4661>